

ARBEJDSMARKED 27. maj 2024

I fem brancher kommer mere end hver tredje lavtlønnede fra udlandet

Udenlandsk arbejdskraft har spillet en stor rolle i den store beskæftigelsesfremgang de senere år. Lønmodtagere med udenlandsk herkomst har oftere lavtlønsjob. På tværs af brancher er udlændinge således overrepræsenteret blandt de lavestlønnede. Det gælder især inden for landbrug, transport, rengøring, hotel og restauration og bygge og anlæg. Og det er mest udbredt i små virksomheder.

Kontakt

Analysechef

Emilie Damm Klarskov

📞 27 35 85 95

✉️ ead@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

ANALYSE

Udarbejdet af

Emilie Damm Klarskov

Analysechef

Nanna Warming

Stud.polit.

Hovedkonklusioner

- I landbruget har 66 pct. af de lavtlønnede udenlandsk statsborgerskab. Udlændige udgør ellers kun 44 pct. af den samlede lønmodtagerbeskæftigelse i landbruget.
- Inden for transport, rengøring og lignende, hotel og restauration har mere end 40 pct. af lønmodtagerne i bunden af lønfordelingen udenlandsk statsborgerskab. I bygge og anlægs-branchen er det 37 pct.
- Der er et sammenfald mellem de brancher, som har mange udlændinge i nederste lønkvintil, og de brancher, der har de laveste andele af beskæftigede, der er forsikrede i en a-kasse.

Om analysen

Gennem de senere år er antallet af lønmodtagere med udenlandsk baggrund vokset markant på det danske arbejdsmarked. Udenlandske lønmodtagere har dermed spillet en stor og vigtig rolle i den beskæftigelsesfremgang, vi har set.

I denne analyse har AE undersøgt, hvor meget udenlandsk arbejdskraft fylder i bunden af lønfordelingen i forhold til totalt inden for en række brancher. Der er set bort fra studerende i analysen. Udenlandske lønmodtagere dækker over personer med udenlandsk statsborgerskab som har bopæl i Danmark pr. 1. januar 2023, samt personer med bopæl i udlandet med udenlandsk eller ukendt statsborgerskab. Data er nærmere beskrevet i metodeboksen sidst i analysen.

Udenlandsk arbejdskraft er overrepræsenteret i bunden af lønfordelingen

Figur 1 viser, hvor stor en andel af udenlandsk arbejdskraft udgør i den nederste kvintil af lønfordelingen og i branchen totalt. Den nederste lønkvintil er den femtedel af lønmodtagerne med de laveste lønninger. I det tilfælde, at de to bjælker er lige lange, betyder det, at udenlandsk arbejdskraft udgør den samme andel i den nederste del af lønfordelingen som totalt. Omvendt vil en forskel mellem søjlerne betyde, at udlændinge udgør en større eller mindre andel af beskæftigelsen i bunden af lønfordelingen end samlet.

I størstedelen af brancherne udgør udenlandsk arbejdskraft en større andel af lønmodtagerne i den nederste femtedel af lønfordelingen end af det samlede antal lønmodtagere i branchen.

I landbruget har 44 pct. af lønmodtagerne udenlandsk statsborgerskab. Det samme gælder for 66 pct. af de lavestlønnede lønmodtagere i landbruget. Udlændinge er dermed klart overrepræsenteret i bunden af lønfordelingen.

Det samme gælder inden for transport, hotel og restauration, hvor udlændinge udgør omkring 30 pct. af den samlede beskæftigelse, men 40-50 pct. af de lavtlønnede.

I byggebranchen udgør lønmodtagere med udenlandsk arbejdskraft en dobbelt så stor andel af de lavestlønnede som af branchens lønmodtagere generelt.

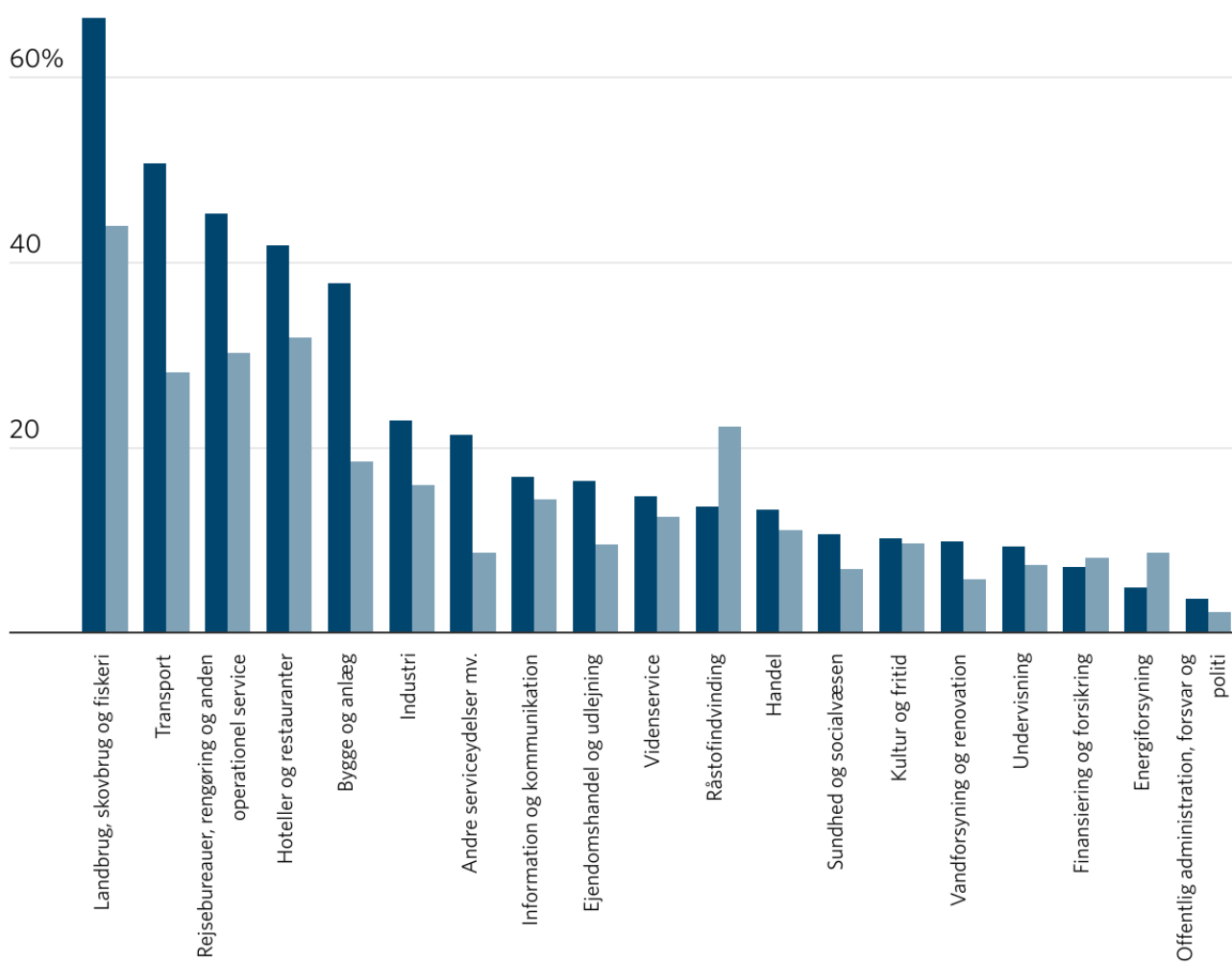
Også når man ser på ejendomshandel og udlejning, transport, andre serviceydelser og industrien, udgør udenlandsk arbejdskraft en væsentligt større andel af beskæftigelsen i bunden af lønfordelingen end samlet.

FIGUR 1

To ud af tre lavtlønnede i landbruget er udlændinge

Figuren viser, hvor stor en andel af beskæftigelsen der udgøres af udenlandsk arbejdskraft i hhv. nederste lønkvinartil og i alt for de enkelte brancher i 2022.

■ Andel af lønmodtagere i nederste kvartil, der har udenlandsk baggrund ■ Andel af udenlandsk arbejdskraft i branchen

Anm.: Se metodeboks for afgrænsninger

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Udenlandsk arbejdskraft udgør 56 pct. af de lavestlønnede i små hoteller og restaurationer

I det kommende zoomer vi ind på små virksomheder med højst 10 ansatte. På de små virksomheder forstærkes tendenserne fra ovenfor. I Figur 2 ses andelen af udenlandsk arbejdskraft i den nederste lønkvintil og totalt i virksomheder med under 10 ansatte.

På små virksomheder fylder udlændinge mest inden for hotel og restauration, hvor 40 pct. af lønmodtagerne har udenlandsk statsborgerskab. Blandt lønmodtagere i den laveste kvintil – dvs. blandt de 20 pct. lavestlønnede i branchen – udgør udenlandske lønmodtagere 56 pct. Udlændinge fylder dermed endnu mere i bunden af lønfordelingen end generelt inden for hotel og restauration.

Samme billede gælder blandt små virksomheder i landbruget, hvor udlændinge totalt udgør godt en tredjedel af lønmodtagerne, mens de udgør ca. halvdelen af de lavestlønnede. Det kan dog formentlig i nogen grad forklares ved, at landbruget har en del udenlandske ansatte, der er kommet til Danmark gennem praktikordninger på udenlandske uddannelsesinstitutioner, som vi ikke har oplysninger om i de danske registerdata.

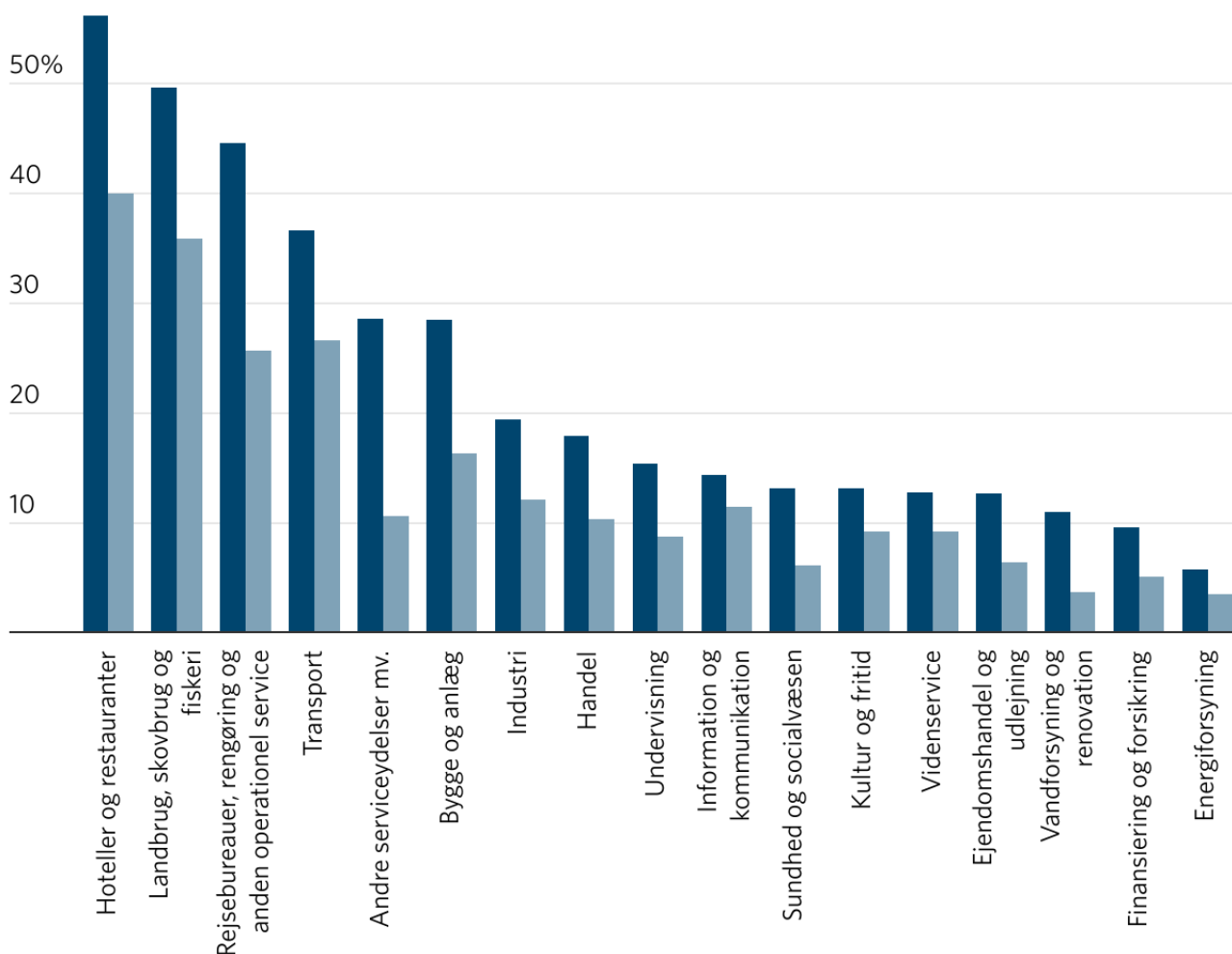
Det samme gør sig gældende inden for rengøring mv., hvor udenlandsk arbejdskraft udgør 45 pct. af de lavestlønnede lønmodtagere i de små virksomheder og 26 pct. generelt i de små virksomheder.

FIGUR 2

Udenlandsk arbejdskraft udgør den største andel af de lavestlønnede i små hoteller og restauranter

Figuren viser andelen af udenlandsk arbejdskraft i nederste lønkvintil og i alt for virksomheder, der i 2022 havde under 10 ansatte.

■ Andel af lønmodtagere i nederste kvintil, der har udenlandsk baggrund ■ Andel af udenlandsk arbejdskraft i branchen

Anm.: Se metodeboks for afgrænsninger.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Manglende organisering og overenskomstdækning øger risikoen for social dumping

Da vi ikke har adgang til oplysninger om fagforeningsmedlemskab eller overenskomstdækning i de enkelte brancher eller virksomheder, anvendes i stedet to indikatorer for graden af organisering og ordentlige vilkår i brancherne. De to indikatorer er andelen af beskæftigede i hver branche, der er medlem af en a-kasse, og andelen af beskæftigede i hver branche, som har en arbejdsgiveradministreret pensionsordning.

Figur 3 viser begge indikatorer fordelt på brancher. Det fremgår af figuren, at der er en markant lavere andel forsikrede og en markant lavere andel med en arbejdsgiveradministreret pensionsordning inden for især hotel og restauration og landbrug, men også inden for kultur og fritid samt rejsebureauer, rengøring og anden operationel service.

Der er dermed et sammenfald mellem de brancher, hvor andelen af udlændinge i den nederste lønkvintil er høj og indikatorerne for graden af organisering er lave.

Det kan indikere, at overrepræsentation af udenlandsk arbejdskraft i de lavestlønnede job er mest udbredt i brancher, der typisk har dårligere overenskomstdækning end det generelle tilfælde. Det peger på vigtigheden af organisering af medarbejdere, fordi det stiller lønmodtagerne bedre både ift. løn og arbejdsvilkår.

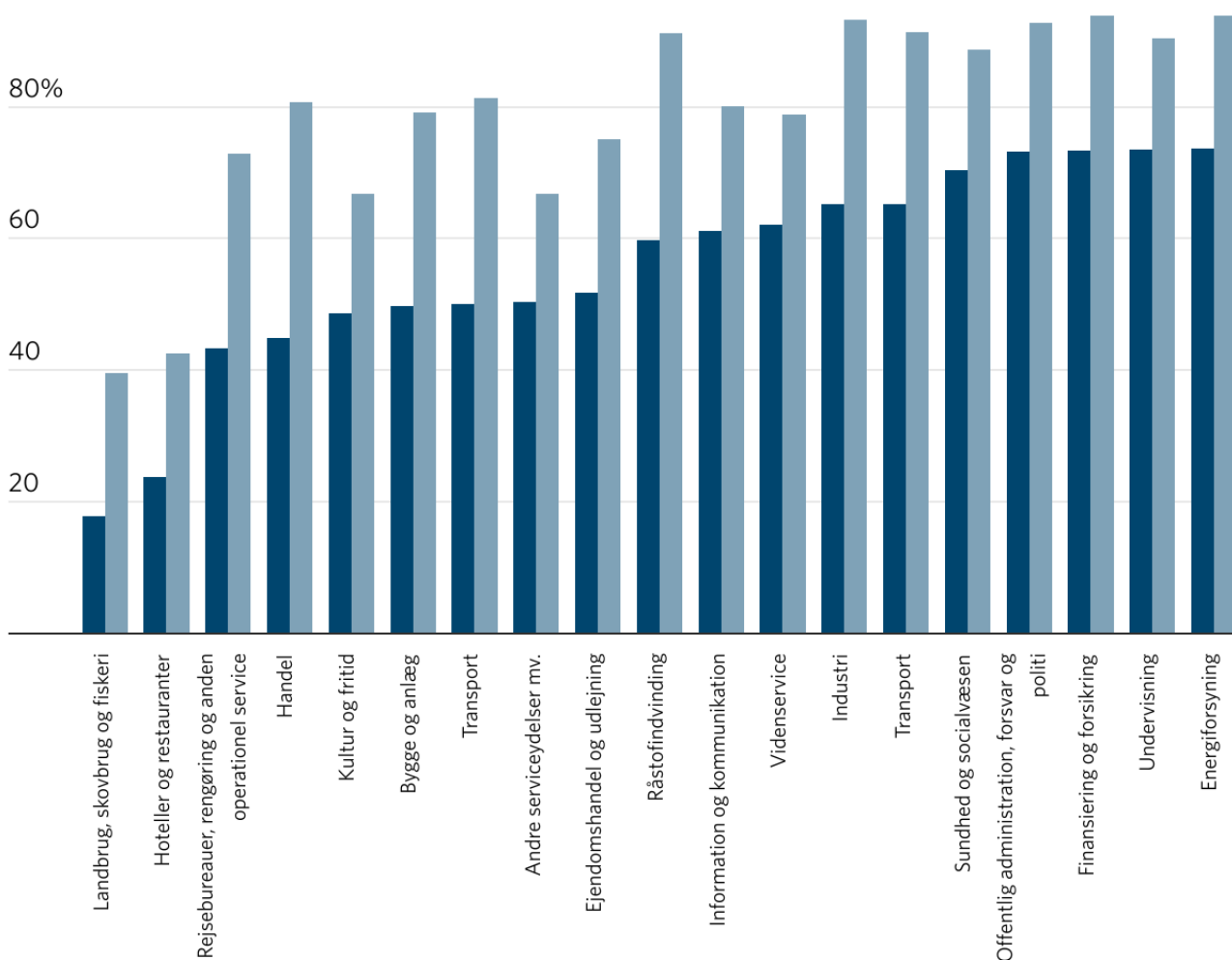
Hvis vi skal sikre, at vi også i fremtiden kommer til at have et arbejdsmarkedet med en – i et internationalt perspektiv – lille lønspredning og med lige muligheder for lønmodtagerne, spiller fagforeningerne en vigtig rolle. Jo højere organisering – jo bedre muligheder for at forhandle overenskomster, des mindre er risikoen for et arbejdsmarked, hvor hver mand kæmper sin egen kamp.

FIGUR 3

Stor forskel i andel forsikrede og andel med arbejdsgiveradministreret pension på tværs af brancher

Figuren viser andelen af beskæftigede i hver branche, der i 2022 var medlem af en a-kasse (ekskl. gule a-kasser), og andelen af beskæftigede i hver branche, som har en arbejdsgiveradministreret pensionsordning. Det er de 18-64 årige ekskl. studerende som indgår.

■ Andel forsikret ekskl. gule a-kasser ■ Andel med arbejdsgiveradministreret pension

Anm.: Se metodeboks for afgrænsninger.

Grafik: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) • Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registre

| Metode

Sådan har vi gjort

Analysen betragter andelen af udenlandske lønmodtagere i den nederste kvintil af lønfordelingen inden for hver branche i 2022, dvs. andelen af udlændinge iblandt de 20 pct. i branchen, som har de laveste timelønninger. Der skelnes mellem danske og udenlandske lønmodtagere på baggrund af ens statsborgerskab, og om man har bopæl i Danmark således:

Danske lønmodtagere

Personer med dansk statsborgerskab som har bopæl i Danmark pr. 1. januar 2023. Der ses kun på personer over 18 år, som ikke er i gang med en uddannelse d. 1. oktober 2022. Derudover indgår personer, som ikke har bopæl i Danmark, men fremgår af DREAM som værende danske statsborgere, for disse personer kan der ikke kontrolleres for alder og uddannelses status.

Udenlandske lønmodtagere

Denne gruppe dækker således både over personer med udenlandsk statsborgerskab, som har bopæl i Danmark pr. 1. januar 2023, samt personer med bopæl i udlandet med udenlandsk eller ukendt statsborgerskab. For personer, der er bosat i udlandet, er det ikke muligt at se køn, alder, oprindelsesland mv. For personer, der er bosat i Danmark, gælder desuden at der kun ses på personer over 18 år, som ikke er i gang med en uddannelse d. 1. oktober 2022.

Oplysninger vedrørende statsborgerskab stammer fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings forløbsdatabase DREAM, mens oplysninger om bopæl og alder stammer fra befolkningsregistret.

BFL

Beskæftigelse for lønmodtagere dækker alle lønmodtagere i danske virksomheder uanset virksomhedernes størrelse og omfanget af den pågældende ansættelse. Lønfordelingerne dannes for hver branche og på baggrund af virksomhedernes størrelse. Her er antallet af ansatte beregnet som det gennemsnitlige årlige antal ansatte tilknyttet hvert cvr-nummer.

Timelønnen opgøres på månedsbasis som: løn i måneden (ajo_bredt_loenbeloeb) / løntimer (ajo_loentimer). Tal i analysen anvender timelønninger på årsbasis, dvs. et gennemsnit for hver person i branchen hen over året.

I udvælgelsen af lønmodtagere er ansættelsesforholdet med flest betalte timer i hver branche prioriteret. Således indgår en person, der f.eks. i løbet af 2022 har arbejdet på to forskellige arbejdspladser i branchen 'Byggeri og anlæg', kun med det ansættelsesforhold som har flest timer i løbet af året. Brancheinddelingen er foretaget ud fra Danmarks Statistiks 19-grp.

A-kasse medlemskab og arbejdsgiveradministreret pension

Opgørelsen af a-kasse medlemskab og arbejdsgiveradministreret pension er baseret udelukkende på personer med bopæl i Danmark. Medlemskab af gule a-kasser er ikke inkluderet. Der tages udgangspunkt i 18-64-årige i befolkningen 1. januar 2023 ekskl. studerende. Personerne er inddelt i brancher baseret på RAS, dvs. ultimo november 2022.